

European Electoral Studies

VOLUME: 3
ISSUE: 2

Na imigrantské vlně – volby do Folketingu v roce 2007

(On an immigration wave – The Folketing Elections 2007)

Vlastimil Havlík (havlik@fss.muni.cz)

Abstract:

This article describes the 2007 general election in Denmark. The election ended with a narrow win for the governing right-centre coalition of Liberal and Conservative Party and its parliamentary ally the Danish People's Party. The electoral contest was a triumph for the Socialist People's Party and to a lesser degree the Danish People's Party. The major loser of the election was Social Liberal Party, Social democracy also recorded losses. The New Alliance became a new parliamentary party. The new government coalition is composed of the Liberal and Conservative Party which are supported by the Danish People's Party.

Keywords:

Denmark, election, Venstre, Anders Fogh Rasmussen, New Alliance, Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet i Danmark

Note:

Tento článek byl zpracován v rámci Výzkumného záměru Politické strany a reprezentace zájmů v soudobých evropských demokraciích (kód MSM 0021622407).

1. Úvod

V úterý 13. listopadu 2007 proběhly v Dánském království volby do jednokomorového parlamentu (Folketinget). Předčasné volební klání – volby se uskutečnily patnáct měsíců před uplynutím čtyřletého funkčního období – přineslo třetí vítězství v řadě liberální straně (Venstre, V) Anderse Fogha Rasmussena, v dánských dějinách tedy doposud nevídaný úspěch pravice. S druhým místem se musela spokojit již potřetí za sebou v minulosti dominantní Sociálnědemokratická strana Dánska (Socialdemokratiet i Danmark, SD), již nepomohla k návratu na vrchol dánské politiky ani nová předsedkyně strany Hellen Thorn-Schmidtová. Silnou pozici z minulých voleb uhájila pravicově populistická Dánská lidová strana (Dansk Folkeparti, DF), novou parlamentní formací se stala krátce před volbami vzniknuvší Nová aliance (Ny Alliance, NA), která doplnila počet parlamentních formací na osm. Vláda, kterou sestavili opětovně liberálové a konzervativci (Konservative Folkeparti, KF), se v parlamentu opírá znovu o podporu DF a poslance z Faerských ostrovů.

2. Volební systém

Volby do Folketingu se konají na základě poměrného volebního systému s kompenzačními mandáty. Voliči disponují jedním preferenčním hlasem. Čtyři ze 179 zákonodárců jsou voleni v Grónsku a na Faerských ostrovech. 175 mandátů se rozděluje na dvou úrovních. Větší část, konkrétně 135 křesel, se přiděluje v rámci 10¹ volebních obvodů (velikost 2–21 mandátů) na základě d'Hondtova dělitele (dělí se číselnou řadou 1, 2, 3, ...), který nahradil před volbami v roce 2007 doposud používaný modifikovaný dělitel Sainte-Laguë. Přidělování kompenzačních mandátů se posléze účastní politické subjekty, které splnily alespoň jedno ze tří kritérií: (1) získal minimálně jednoho mandátu alespoň v jednom z volebních obvodů, (2) získal nejméně takového počtu hlasů, kolik je průměrný počet hlasů potřebný na mandát nejméně ve dvou ze tří volebních regionů, na něž je země rozdělena (Kodaň, Sjælland a Jižní Dánsko a Střední a Severní Jutsko), (3) získal nejméně 2 % hlasů v rámci celé země. Subjekty, které splnily některou z podmínek, se následně účastní přidělování všech 175 mandátů (tentokrát na základě Hareovy kvóty s největším zbytkem, která je z hlediska celkové distribuce mandátů rozhodující). Stranám se následně k jejich získům z volebních obvodů doplní tolik mandátů, aby celkový výsledek

¹ Do voleb v roce 2005 bylo Dánsko rozděleno na 17 volebních obvodů.

korespondoval s výpočtem na celostátní úrovni (srov. Caramani 2000: 193–201, Elklit 1993, Elklit 2005, Hrabicová 2008: 15–19). Výstupem dánského volebního systému jsou pak velmi proporční výsledky. I v důsledku velmi mírného nastavení podmínek pro vstup do parlamentu (nejvýznamnější je 2% klauzule) je od roku 1973 ve Folketingu pravidelně zastoupeno sedm a více politických stran.

3. Vývoj po volbách v roce 2005 a volební kampaň

Volební výsledky v roce 2005 přinesly Andersi Foghu Rasmussenovi, ale i celému Dánsku historický moment, neboť poprvé od zavedení poměrného volebního systému se podařilo zopakovat pravici, konkrétně liberálům, volební vítězství. Výsledky voleb tak umožnily pokračující vládní spolupráci liberálů s Konzervativní lidovou stranou. Vládní koalici, nedisponující ve Folketingu většinou (V a KF disponovaly po volbách pouze 70 mandáty ze 179), opětovně podpořila DF, zejména výměnou za ústupky v oblasti (anti)imigrační politiky vládní politiky. Vládní politika se nesla v ekonomické oblasti na dánské poměry² v pravicovém duchu (pozdvolné snižování vysoké daňové zátěže či omezování sociálního státu – k volbám v roce 2005 více viz Havlík 2005). Za základ podpory vlády ze strany DF je možno označit již od roku 2001 imigrační politiku, resp. zavedení opatření směřujících k omezení počtu imigrantů,³ jejichž počet (zejména těch z muslimských zemí) kontinuálně vzrůstal již od 80. let 20. století. Postoj k menšinám, zejména k té muslimské, byl podroben zkoušce, která zajistila Dánsku místo ve zpravodajství po celém světě. Deník Jyllands-Posten otiskl 30. září 2005 karikatury proroka Mohameda, což vyvolalo pobouření nejen u představitelů muslimské komunity v Dánsku, ale i v islámských zemích. Premiér Rasmussen se následně odmítl sejít s vyslanci 11 muslimských zemí k diskusi nad karikaturami a rovněž odmítl přijmout opatření vůči tisku, a to zejména z toho důvodu, že považoval svobodu slova za neoddiskutovatelnou. S

² Poznámka na „dánské poměry“ je zcela namístě. Pravolevá (socioekonomická) dimenze, která je i v dánském případě pro politickou soutěž rozhodující, má poněkud jinou podobu, než je tomu v českém prostředí (alespoň co se týče programové báze stran). Nebo lépe řečeno, hranice mezi pravíci a levíci je výrazně vychýlena doprava. Dánská politika je tak ve srovnání s českou z celkového pohledu více levicová, což je možno vysvětlit hlubokou zakořeněností a celospolečenskou akceptovatelností rozsáhlého sociálního státu. A tak v současnosti nejsilnější v dánském kontextu pravicová strana – liberálové je svým pohledem na ekonomiku mnohem bližší České straně sociálně demokratické než Občanské demokratické straně. Nebylo tomu tak vždy a právě relativně nedávný odklon liberálů od libertarianismu k sociálnímu liberalismu je možno považovat za jeden z nejvýznamnějších důvodů volebních úspěchů Venstre.

³ Za všechny uvedme tu, která omezila získání práva pobytu, či předpis, který zakázal dánským občanům mladším 24 let pozvat do země své příbuzné pobývající mimo území království.

nedotknutelností svobody slova souhlasili i opoziční sociální demokraté, sociální liberálové a socialisté, nicméně premiérovo odmítnutí schůzky s muslimskými představiteli kritizovali. Na druhou stranu Dánská lidová strana zaujala zcela opačný postoj, korespondující s její dlouhodobou protiimigrantsky, až xenofóbně zaměřenou politikou, a prohlásila, že podobná schůzka není vůbec třeba. Spor postupně eskaloval a vyústil v bojkot dánského zboží v islámských zemích, a dokonce v podpálení dánských ambasád v Sýrii, Libanonu a Íránu. Ministr zahraničí Per Stig Møller dokonce označil události za nejhorší zahraničněpolitickou krizi Dánska od roku 1945. Postupně i díky diplomatické aktivitě Evropské unie a prohlášení nejvlivnějších muslimských představitelů, kteří odsoudili podpálení dánských ambasád, se situace uklidnila. Ve volebních průzkumech znamenala krize nárůst preferencí DF, ale také socialistů a sociálních liberálů, kteří podpořili postoj DF (Bille 2006: 1091–1093, Bille 2007: 938–940).

Velká pozornost, kterou si zasloužila aféra s karikaturami, ještě posílila již dlouhodobě významnou roli imigrantské tematiky v dánské politice. A to do takové míry, že od sebe vzdálila doposud vzájemně si velmi blízké levicové strany. Zatímco socialisté a radikální liberálové upustili od odmítání tzv. 24leté klauzule (viz pozn. 4), sociální demokraté si kladli její zrušení jako podmínku pro svůj souhlas s chystanou vládní reformou základního školství.

Co se týče vnitřního vývoje politických stran se zastoupením v parlamentu, nejvýznamnější změna se odehrála v sociální demokracii. Již krátce po volbách nahradila v čele strany nevýrazného Mogense Lyketofta, který svou rezignací reagoval na výsledky předchozích voleb, Hellen Thorn-Schmidtová.⁴ Vedle Thorn-Schmidtové usiloval o zisk předsednického postu ještě Frank Jensen, který mimo jiné vykonával v letech 1996 až 2001 funkci ministra spravedlnosti. Souboj obou politiků o předsednický post byl jen pokračováním déle trvajících názorového střetu „tradicionalistů“ (Jensen), obhajujících zachování levicového profilu strany, a modernistů, příklánějících se spíše k sociálnímu liberalismu, a blížících se tedy k pomyslnému politickému středu (Thorn-Schmidtová). Do boje mezi lídry obou táborů zasáhli významně i bývalí předsedové strany. Poul Nyrup Rasmussen (předseda SD v letech 1992–2002) podporoval Thorn-Schmidtovou, zatímco Anker Jørgensen (předseda strany v letech 1972–1987) se postavil za Jensena. V hlasování nakonec většina voličů – členů SD dala důvěru Thorn-Schmidtové, která se

⁴ Není bez zajímavosti, že Thorn-Schmidtová je snachou bývalého britského labouristického premiéra Neilla Kinnocka.

tak stala první sociálnědemokratickou předsedkyní strany. Po volbě pokračující personální, ale i názorové (např. ohledně imigrantské problematiky) spory zastánců obou křídel budoucího směřování sociálnědemokratické politiky ukázaly, že nejednotnost stany nebyla volbou zažehnána (Riishøj 2005: 62–65).

Kámen vhozený do stabilních vod dánské stranické scény znamenal vznik Nové aliance. Ta byla zaregistrována teprve v květnu 2007. Průzkumy veřejného mínění ihned naznačovaly, že zisk parlamentního zastoupení by nemusel být pro novou politickou stranu nedosažitelnou iluzí. Volebním preferencím pohybujícím se okolo pěti procent nahrálo i to, že u vzniku Nové aliance stála skupina více či méně známých politiků, což usnadnilo voličům orientaci v politice nově vzniknuvší strany. Její předseda Naser Khader, bývalý člen Radikálně liberální strany (Det Radikale Venstre, RV), patří dokonce dlouhodobě k nejpopulárnějším politikům. Kořeny Khaderovy popularity sahají do roku 2005, kdy otřásla nejen Dánskem již zmíněná aféra s Mohamedovými karikaturami. Do sporu se zapojil i Khader, rovněž muslim, který obvinil reprezentanty muslimské komunity ze zbytečného přilévání oleje do ohně a v pozici poradce v Rasmussenově kabinetu vyzval k dialogu a založil společnost Umírnění muslimové (později přejmenovanou na Demokratičtí muslimové).⁵

Politický program Nové aliance je primárně zaměřen na azylovou a imigrantskou politiku, kdy strana požaduje vstřícnější postoj státu k přistěhovalcům a žadatelům o azyl, což je ostatně logické vzhledem k tomu, že strana vznikla do značné míry v důsledku zahraničněpolitické krize a že právě její předseda je osobou, které vzrostla popularita právě díky jejímu vystupování během krize. Navíc stranou opakovaně zdůrazňovaným cílem bylo oslabení vlivu DF, tedy strany tradičně se profilující na imigrantské tematice, na tvorbu vládní politiky. Říci, že Nová aliance je single-issue proimigrantskou stranou, by bylo však mylné, neboť program Khaderovy strany se dotýká, a to výrazně, i ostatních ekonomických a společenských problémů. V ekonomické oblasti se strana např. vyslovila pro snížení daňové zátěže a zavedení rovné čtyřicetiprocentní daně, výrazná je její orientace na ekologické problémy.

Ačkoli byl zmíněn význam, který měla znovuoživená či lépe řečeno aférou s karikaturami posílená imigrantská problematika na dynamiku dánské politiky, role socioekonomických témat ve volební kampani zůstala zachována. Ostatně sám premiér

⁵ Proti Khaderovi a rovněž proti nizozemskému poslanci Ayaanu Hirsi Alimu ostře vystoupil jeden z imámů, který oba politiky označil jako „krysy, které vylezly z děr“ (Muslim Politician Could be Suprised Kingmaker).

Rasmussen zdůvodňoval vypsání předčasných voleb nutností obnovení mandátu vlády pro provádění reforem v ekonomické a sociální oblasti. Rovněž podoba volebních programů a prostor, který věnují ekonomickým otázkám, zdaleka předčily témata ostatních politik. Z tohoto pohledu byla dominantní otázka daňové politiky, kdy se před volbami spolu neshodly dokonce obě vládní strany, neboť konzervativci prosazovali vyšší daňové škrty než strana premiéra Rasmussena (Copenhagen Post 1. 10. 2007).

4. Volby 2007

4.1. Termín voleb

Za podrobnější zmínku stojí samotný termín, ve kterém se volby uskutečnily. Volební období Folketingu je čtyři roky, prozatím poslední volby však proběhly patnáct měsíců před skončením řádného volebního období. Vysvětlení je třeba hledat ve dvou vzájemně provázaných rovinách, a sice formální nebo, chcete-li, ústavně právní a v rovině politické. Z konstitucionalistického hlediska představuje klíčovou normu článek 32, odst. 3 dánské ústavy, který umožňuje premiérovi vyhlásit předčasné volby kdykoli v průběhu volebního období. Zmíněné ustanovení značně posiluje pozici předsedy vlády a do jisté míry zvýhodňuje vládní strany oproti opozičním formacím, neboť premiér (potažmo strany vládní koalice) může, zohledňuje průzkumy veřejného mínění, ale i další faktory, vybrat pro volební klání ze svého hlediska nejvhodnější termín⁶ (rovina politická). Alternace vlád je tak do jisté míry omezena.

O vypsání předčasných voleb Andersem Foghem Rasmussenem se spekulovalo již přibližně od května. Mnozí komentátoři očekávali, že premiér vypíše nové volby již v září, ovšem zahájená jednání liberálů s Dánskou lidovou stranou o připravovaných daňových škrtech realizaci voleb znemožnila. Termín voleb nakonec oznámil Rasmussen 24. října, kdy své rozhodnutí vysvětlil potřebou obnovení a rozšíření mandátu své vlády. Premiérovo rozhodnutí je třeba dát do kontextu se snahou získat širší volební podporu pro realizaci plánované reformy sociálního systému. Rasmussenův krok podpořily i velice dobré výsledky dánské ekonomiky (např. míra nezaměstnanosti dosáhla nejnižší úrovně od roku 1974) a průzkumy veřejného mínění, které favorizovaly dosavadní vládní strany.

⁶ Nutno dodat, že konečná rozhodnutí voličů činí tuto výhodu často velmi relativní, což se nakonec ukázalo i na výsledku liberálů ve volbách 2007.

4.2. Celkové výsledky voleb

Jak bylo zmíněno, potřetí za sebou zvítězila ve volbách liberální strana, přestože ve srovnání s volbami v roce 2005 získala téměř o tři procentní body méně hlasů. Historickému úspěchu liberálů pomohl opětovný pokles volebního zisku sociální demokracie. Ta pod vedením své nové předsedkyně zřejmě doplatila na centristické politické směřování a částečné vyklizení levicové části politického spektra. To se promítlo i do výsledku socialistů – ideového konkurenta sociální demokracie, kteří více než zdvojnásobili svůj volební zisk a úspěšně „zabrali“ prostor uvolněný sociální demokracií. Výrazný pokles volební podpory zaznamenali radikální liberálové, jejichž parlamentní zastoupení se zmenšilo téměř na polovinu. Je pravděpodobné, že na rozdíl od socialistů to byla právě centristická RV, která doplatila na ideový posun SD do středu. Ve srovnání s volbami v roce 2005 zůstala naopak stabilní podpora DF. Mírný nárůst o osm desetin procentního bodu potvrdil trend vzrůstajících volebních zisků DF, čemuž napomohlo již zmíněné oživení imigrantské tematiky, která tvoří jádro programové identity strany Pii Kjærsgaardové. Přes volební průzkumy, které v některých okamžicích připisovaly Nové alianci až 12% volební zisk, konečný výsledek 2,8 % znamenal pro Khaderovu stranu zklamání. Přestože se podařilo NA překročit volební práh a získat 5 mandátů, její ambice byly vyšší. Rozčarování z volebního výsledku se promítlo krátce po volbách i do vývoje uvnitř strany, když někteří z jejích neúspěšných kandidátů kritizovali příliš personalizované, výhradně na prezentaci Khaderovy osoby zaměřené vedení volební kampaně a její nedostatečnou profesionalizaci a nekoordinovanost, která se projevila v někdy rozporných prohlášeních představitelů strany (Copenhagen Post 19. 11. 2007). Mírný pokles voličské přízně zaznamenali Rudozelení (Enhedslisten - De Rød-Grønne, EL).

Tabulka č. 1. Srovnání výsledků voleb v roce 2007 a 2005 (pouze strany, které získaly zastoupení v parlamentu)

Politická strana	2007		2005	
	Hlasy (%)	Mandáty	Hlasy (%)	Mandáty
V	26,3	46	29	52
SD	25,5	45	25,8	47
DF	13,8	25	13,3	24
SF	13	23	6	11
KF	10,4	18	10,3	18
RV	5,1	9	9,2	17
NA	2,8	5	x	x
EL	2,2	4	3,4	6

Zdroj: Velfærdsministeriet (<http://www.im.dk/im/>).

Tabulka č. 2. Celkové výsledky voleb

Politická strana	Počet hlasů	Hlasy v %
V	908 472	26,3
SD	881 037	25,5
DF	479 532	13,8
SF	450 975	13
KF	359 404	10,4
RV	177 161	5,1
NA	97 295	2,8
EL	74 982	2,2
KD	30 013	0,9
Nezávislí kandidáti	549	0
Celkem	3 459 420	100

Zdroj: Velfærdsministeriet (<http://www.im.dk/im/>).

4.3. Územní rozložení volební podpory

Pro Dánsko je z geografického hlediska typické relativně rovnoměrné rozložení volební podpory jednotlivých stran. Jinými slovy, pokud se podíváme na zisky politických stran v jednotlivých volebních obvodech, až na výjimky odpovídají celostátnímu průměru. Touto výjimkou je v první řadě hlavní město Kodaň, které je z dlouhodobého hlediska typické příklonem k levici. Ukázalo se to i ve volbách v roce 2007, kdy zde nejvyšší volební zisk zaznamenali socialisté (21 %), ale také RV (8,9 %) a (neo)komunistická EL (6,6 %). Naopak nejhůře zde dopadli liberálové (13,7 %). Triumfem pro liberály skončily volby v obvodě Vestjylland (37,3 %) a Sydjylland (34,6%). Sociální demokracie zabodovala v obvodě Bornholm (35,4 %), kde naopak pohořeli konzervativci (6 %). DF zaznamenala s výjimkou Kodaně, kde jen těsně překročila desetiprocentní hranici, srovnatelné volební

zisky na celém území Dánska. Podrobnější srovnání územního rozložení volební podpory umožňují tabulka č. 3.

Tabulka č. 3. Územní rozložení volební podpory stran, které získaly zastoupení v parlamentu

	SD	RV	KF	SF	DF	V	NA	EL
Celkem	25,5	5,1	10,4	13,0	13,8	26,3	2,8	2,2
Sjælland	25,5	3,9	8,5	12,9	16,7	27,8	2,7	1,6
Fyn	26,9	5,0	13,3	14,0	14,8	21,4	2,4	1,8
Sydjylland	22,9	3,4	8,3	11,4	15,7	34,6	1,9	0,8
Østjylland	27,6	5,4	8,6	13,3	12,2	27,1	2,9	2,1
Vestjylland	23,0	3,9	7,7	9,4	13,0	37,3	2,1	0,8
Nordjylland	29,4	3,9	13,4	10,3	13,6	25,5	1,8	1,1
København	24,3	8,9	10,1	21,0	10,6	13,7	4,3	6,6
Kbh. Omegn	27,7	5,5	13,2	13,2	14,6	19,6	3,3	2,5
Nordsjælland	20,7	7,1	13,8	10,8	12,6	28,2	4,3	2,0
Bornholm	35,4	2,2	6,0	11,9	12,0	26,3	2,2	1,9

Zdroj: Velfærdsministeriet (<http://www.im.dk/im/>).

5. Povolební vývoj

Z hlediska povolebního sestavování vlády sehrál rozhodující roli poměr hlasů obou bloků⁷, jejichž soupeření vytváří v současnosti základ dynamiky dánské stranické soutěže. Na jedné straně se jedná o liberální a konzervativní stranu, které tvoří nepřetržitě od roku 2001 vládní koalici a které pojí velmi podobný pohled na socioekonomickou problematiku. Vláda V a KF je podporována DF, se kterou se obě vládní strany shodnou na imigrantské politice. Protiklad popsaného bloku představují levicové (či levostředové) strany v čele se sociální demokracií. Ta je nalevo doplňována socialisty, napravo od ní se nacházejí Radikální liberálové. Pozice RV ovšem není z historického hlediska tak jednoznačná, neboť v minulosti byla součástí jak pravo- tak levostředových vládních koalic. Ani před loňskými volbami nebyla pozice sociálních liberálů jasná, některé spekulace dokonce hovořily o možném připojení RV k vládnímu táboru. Pochybování o politickém směřování RV utnula předsedkyně strany Margrethe Vestagerová, která vyjádřila jednoznačnou podporu sociální demokracii (Copenhagen Post 6. 11. 2007). Radikálně levicová EL pak stojí mimo oba tábory, nicméně je pravděpodobná její větší ochota podporovat spíše vládu levicovou než pravicovou. Jako středová strana se od začátku pokoušela profilovat NA, nicméně krátce

⁷ Výraz „blok“, který vytváří dojem něčeho pevného a koherentního, není zcela přesný. Zřejmě vhodnějším, ovšem komplikovanějším, by bylo označení „ideologicky blízké politické strany“. Kvůli jednoduchosti používám termín blok.

před volbami se předseda Khader přiklonil jednoznačně k premiéru Rasmussenovi (Copenhagen Post 12. 11. 2007). Ochota Rasmussena ke spolupráci s NA ovšem nebyla tak zřetelná.

Povolební součty nepřířkly v Dánsku většinu ani jednomu ze zmíněných bloků, když dosavadní vládní koalice včetně DF získala 89 mandátů. K potřebné většině jí chyběl jediný mandát. Velmi těsný volební výsledek otevřel dveře řadě spekulací o možných koaličních kombinacích. Sociální demokracie se dokonce po volbách pokusila jednat o vládní spolupráci s konzervativci, ti však koaliční formulaci počítající ještě s SF a NA (dohromady 91 mandátů) odmítli. O vytvoření staronové koalice V a KF, opírající se o hlasy DF, nakonec rozhodly volební výsledky na Faerských ostrovech, kdy se jeden z poslanců vyslovil pro podporu Rasmussenovi, a umožnil tak pokračování pravicové vlády.

Křehká většina prošla prvním otřesem necelý měsíc po volbách, kdy se rozhodla opustit z důvodu ztráty důvěry ve stranické vedení a „absence konstruktivní politické diskuse“ řady konzervativní strany Pia Christmas-Møllerová. Ta sice prohlásila, že bude i nadále podporovat vládní koalici, nicméně odmítla podporovat imigrantskou politiku vlády a vyslovila se pro nutnost dosažení širšího konsensu v této otázce. Zdá se tedy, že následující volební období bude pro Rasmussenovu vládu těžkou zkouškou a vládě nezbude než se v řadě otázek snažit dosáhnout širší dohody napříč politickým spektrem, což premiér naznačil již ve svém projevu ve Folketingu.

Seznam použitých zkratk:

DF Dánská lidová strana

EL Jednotná kandidátka – Rudozelení

KF Konzervativní lidová strana

KD Křesťanskodemokratická strana

NA Nová aliance

RV Radikálně liberální strana

SD Sociálnědemokratická strana Dánska

SF Socialistická lidová strana

V Liberální strana

Literatura:

- Bille, L. (2006): Denmark. *European Journal of Political Research*, 4 (45), 1084–1093.
- Bille, L. (2007): Denmark. *European Journal of Political Research*, 4 (46), 938–942.
- Caramani, D. (2000): *The Societies of Europe. Elections in Western Europe since 1815. Electoral Results by Constituencies*. London: Macmillan.
- Copenhagen Post (6. 11. 2007, 12. 11. 2007, 19. 11. 2007)
- Elklit, J. (2005): Denmark: Simplicity Embedded in Complexity (or is it the Other Way Round?). In: Gallagher, M.; Mitchell, P.: *The Politics of Electoral Systems*. Oxford: Oxford University Press, 453–471.
- Elklit, J. (1993): Simpler than its Reputation: The Electoral System in Denmark since 1920. *Electoral Studies*, 12 (1), 41–57.
- Havlík, V. (2005): Dánsko i nadále ve znamení pravice – parlamentní volby 2005. *Středoevropské politické studie VII*, 2–3 (<http://www.cepsr.cz/clanek.php?ID=239>), ověřeno k 17. 3. 2007.
- Hrabicová, Z. (2008): Dánský volební systém a jeho účinky na systém politických stran v Dánsku. Bakalářská práce obhájená na katedře politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně.
- Muslim Politician Could be Suprised Kingmaker. (<http://www.spiegel.de/international/europe/0,1518,516492,00.html>). Ověřeno k 12. 11. 2008.
- Riishøj, S. (2005): Danish Social Democrats – „traditionalists“ versus „modernizers“. In: Kopeček, L.: *Trajectories of the Left. Social Democratic and (Ex-)Communist Parties in Contemporary Europe: Between Past and Future*. Brno: CDK, 58–67.
- Velfærdsministeriet (<http://www.im.dk/im/>).